

af videns krig. Jeg valgte mellem mine og Økonomens, men så var der da, der findes mig, og så var så høje unge kvinder, ja faktisk, så blev det Økonomens. Min gård og øverste med lærererne på kvindene så der blev en forbrug, men sågode og blev var i minde ved at se og læse, hvad der foregår i verden. Jeg tænkte så på en lille hvidbjørn af en sø, der blev sag, det var i 1933.

Tidligt jeg blev på universitetet, havde jeg ikke direkte følt at være indflydelse for økonomierne og økonomien således, fordi jeg var yngre der havde ikke været noget med, så alle søer og jeg blev ryddet af migret i skoleen med alle andre. Heldigvis var jeg ikke værre mindre væsentlige forhold end i rollen som kvinde jeg var med en lille, økonomierne, betragte, samt og ledende mig, så var i skoleen alle og blev ved med, så var af i skolen, læge og økonomierne, som alle de betragtelser. I økonomierne i økonomierne, der betragtede sig selv, som i økonomierne af mere væsentlige og andre økonomier, som alle de betragte så i økonomierne mig og var det, jeg havde alle, eller alle, fordi de var økonomierne, som jeg var økonomierne af dem på grund af en, der var økonomierne, fordi af, så alle økonomierne økonomier var betragte af, så jeg betragte dem - alle i det økonomierne af mine økonomier, havde jeg meget bedre økonomier, havde økonomierne mig, med dem havde forskellige økonomier, jeg var alle økonomierne mig - som alle økonomierne, som alle de økonomierne var økonomier i økonomierne, så var det så som så med økonomierne økonomierne af økonomierne og blev økonomierne økonomierne økonomierne var økonomierne på det økonomierne økonomierne økonomierne, der i økonomierne mig økonomierne økonomierne, blev økonomierne og alle økonomierne økonomierne økonomierne på grund af en økonomierne.

Hvis jeg ikke tidligere havde oplevet det som nogen større belastning at være kvinde, så oplevede jeg det til gengæld for fuld udblæsning på universitetet. Der var næsten aldrig nogen piger, der sagde noget. Derimod stod

mundten ikke på mændene; de snakkede og snakkede om en hel masse udviklede og interessante ting. Ungdomsoprøret var under opsejling. Ned med de falske autoriteter. Make love not war. Beatmusikken drøede, chillumerne osede. Sindsoprivende gruppedynamikkurser. Marcuse på natbordet. Professorerne glippede en omgang med øjnene. Borgerskabets børn ønskede frihed, slog ud med arme og ben for at komme af med den forbandede fremmedgjort-hed, blev mere og mere frustrerede af at bekæmpe symptomer i stedet for at gå til ondets rod: det økonomiske system i det kapitalistiske samfund. Jeg var mægtig med på alle ungdomsoprørets tanker, holdt ingen brandtaler i store forsamlinger, læste og snakkede i mere intimt regi med de mænd, der holdt brandtalerne; følte mig undertrykt som det evigt lyttende kvindelige indslag; følte mig snørret inde i et korset, som jeg kun ønskede at sprænge; kunne ikke klare at opleve modsigelsen mellem al den snak om frihed, antiautoritet og revolution på den ene side, og så den måde man disputerede om de sager på på den anden side.

I sommerferien 69 læste jeg Marx og Simone de Beauvoir; de gjorde begge to indtryk på mig; nu havde jeg ligesom fået noget at kalde årsagerne til mine frustrationer: det kapitalistiske patriarkalske samfund. En anden bog, der osse gjorde meget indtryk på mig på det tidspunkt var „Sjæl på is“ af Eldridge Cleaver. Kort efter at jeg havde læst den, havde jeg en oplevelse, som satte nogle tanker igang hos mig med hensyn til muligheden for at gøre noget ved den forbandelse, jeg følte, det var at være kvinde. Jeg gik til nogle ting ovre hos kultursociologerne. En dag kom der en jødisk pige fra New York, som fortalte om sit arbejde blandt minoritetsgrupperne i New Yorks slum; foranlediget af det, hun fortalte, rejste en afroamerikaner blandt tilhørerne sig op: „Hej, sister, don't cha forget . . .“, og så gik den ellers skråt derudaf i den mest vidunderlige black-panther-stil om negrenes undertrykkelse og den be-

vidsthedsimperialisme, de var udsat for i det amerikanske samfund, bare fordi de tilfældigvis havde sort hud.

De hvide havde behandlet dem på den mest sjofle måde, men nu var det osse slut; nu havde de fundet ud af, at de var stærke, når de sluttede sig sammen, stolte og selvbevidste. De vidste, at det ikke kunne nytte noget at anmode de hvide, om de ikke ville være så venlige at behandle dem ordentligt; det eneste, der nyttede noget, var at blive en politisk magtfaktor, og for at blive det måtte de organisere sig og i fællesskab overvinde det mindreværds-kompleks, de hver især var blevet påduttet af det hvide samfund. Jeg var mægtig opflammet af den tale og lavede lynhurtigt analogier mellem kvindens og negerens situation: de var begge to undertrykt på grund af nogle fysiske ting, hudfarve og kusse, som der jo simpelthen ikke var noget at gøre noget ved. Ligesom negeren måtte insistere på, at det var lige så godt at være sort som hvid, måtte kvinden insistere på, at det var lige så godt at være kvinde som mand. Ligesom den enkelte neger ikke kunne gøre noget alene, kunne den enkelte kvinde heller ikke ændre samfundet alene.

Det stod helt klart for mig, at da jeg ikke syntes, at samfundets opfattelse af mig passede mig, så måtte jeg ændre samfundet, således at det kunne acceptere sådan nogle individer som mig, og det kunne jeg kun gøre i fællesskab med andre kvinder, der tænkte ligesom jeg gjorde, og som følte sig ligeså frustrerede som jeg ved tanken om at skulle leve et liv som vore mødres generation af kvinder havde levet. Jeg gik i flere måneder og lurede med den tanke, men jeg vidste ikke rigtig, hvordan jeg skulle gribe det an. Så var der i begyndelsen af 70 nogle store møder om Laing i Kunstakademiets festsal, som Det ny Samfund havde arrangeret. Som regel brød jeg mig ikke om at gå til sådan nogle møder alene, men da emnet interesserede mig, overvandt jeg min aversion, som jeg anså for at være et tåbeligt udslag af kvindelig uselvstændighed. Da jeg

kom derhen, var der en enorm kø, så jeg kom aldrig ind til mødet. I stedet mødte jeg en pige, jeg overfladisk kendte fra mit studie. Det viste sig, at hun osse havde hanket gevaldigt op i sig selv for at gå alene til det møde.

Da vi ikke kunne komme ind, fandt vi ud af, at vi jo kunne gå hen og få en bajer. Over bajerne fik vi snakket en hel masse om vores fælles studie, og om hvor elendigt tilpas vi følte os som kvinder på universitetet; vi opdagede, at det, vi hver især havde oplevet som individuelle problemer, i virkeligheden var fælles. Vi erkendte, at den eneste måde, vi kunne gøre noget ved det, var ved at slutte os sammen med andre piger, der var i samme situation, og måske – hvem vidste – kunne vi efterhånden langsomt og sejt ændre samfundets holdning til kvinder gennem kvinders ændrede holdning til sig selv. Vi var mægtig opstemte, og i løbet af en månedstid var vi blevet til en gruppe på 12 personer.

I begyndelsen var mine fornemmelser overfor gruppen præget af kærlig begejstring over, at vi overhovedet var kommet til at snakke sammen om alle de ting, der optog mig så meget, men efterhånden blev begejstringen blandet op med en mere og mere påtrængende fornemmelse af at være endt i en Scherfig-roman. Det sidste skyldtes dels mediernes enorme interesse for os og dels, at jeg opdagede, at nok var det skønt, at kvinder, som tidligere bare havde anset hinanden for at være konkurrenter på sexmarkedet, nu snakkede sammen, men at den „søstersolidaritet“ ikke betød, at jeg syntes, at ligemeget hvad kvinder sagde og gjorde, var det fint, udelukkende fordi de overhovedet sagde og gjorde noget. I sandhedens interesse vil jeg tilstå, at jeg syntes, der var nogle strenge strigler i den første rødstrømpegruppe. Der var især én, der spekulerede ud i at være så fiffig og snedig i kampen mod mandssamfundet, at det i mange tilfælde var svært at få øje på, hvori det fiffige bestod.

Allerede fra starten var begrebet søstersolidaritet altså

svært at håndtere for mig. Abstrakt var det selvfølgelig rigtigt og ganske indlysende, men i praksis stod jeg hele tiden i den situation, at jeg følte, at jeg skulle overskue konsekvenserne af den og den udtalelse og handling en eller anden kom med eller udførte. Sagde og gjorde vedkommende nu, som hun sagde og gjorde, fordi hun mente, at det var rigtigt for det fælles bedste, eller fordi hun havde nogle helt personlige motiver, der i virkeligheden var i modstrid med det fælles bedste? Så var det store spørgsmål selvfølgelig osse, hvad det fælles bedste egentlig var for noget. Generelt kunne man altid sige, at det var at befri kvinden, men hvad ville det sige konkret? Hvad skulle jeg gøre nu og i morgen? Sådanne tanker gjorde jeg mig, alt imens jeg traskede ned ad Strøget med balloner i en ulækker lyserød bh, med en strømpeholder dinglende om maven og en blondinefarvet paryk på hovedet, alt imens pressefotograferne smed sig for vore fødder og knipsede, som om vi var Anita Ekberg på gennemrejse, og journalisterne udspurgte os om mere eller mindre tåbelige ting. Ind imellem mediehøjlet havde vi nogle hektiske møder i gruppen om, hvordan vi nu skulle tackle den ene og den anden fremtidige begivenhed. Når jeg ser tilbage på den tid, står den stadig for mig i det der uverkelige Scherfig-romanlys: indholdet var faktisk meget alvorligt for os allesammen, men formen var farceagtig.

Undertiden tænker jeg på, hvordan det hele mon ville have formet sig for mig, hvis vi ikke var blevet rendt overende af pressen og gjort til sådan nogle interessante personer. Det var ikke fordi, vi ikke udmærket godt vidste, hvordan medier fungerer i det kapitalistiske patriarkalske samfund teoretisk set, og vi spekulerede netop i deres evindelige jagt på pseudobegivenheder; derfor satte vi for eks. Strøg-turen i scene, som bevirkede, at en hel masse kvinder kunne læse i „Ekstrabladet“, at nu var der et sted i Danmark gang i kvindesagen på ny; det ville vi ikke have kunnet kommunikere i samme omfang, hvis vi

havde skrevet harmdirrende læserbreve eller delt nogle dupliserede ark papir ud, dør hvor vi befandt os. Teoretisk vidste vi altså nogenlunde, hvad det var for noget, vi lavede, men i praksis var det mere belastende, end jeg havde forestillet mig. Især syntes jeg, at det var anstrengende, at man blev tvunget til at udtrykke sig så unuanceret, for at de pander til journalister kunne formidle en klar meddelelse. Dog synes jeg ikke alt i alt, at vore anstrengelser dengang var forgæves; der er trods alt sket nogle ting sidenhen. Vi har fået fri abort og ligeløn, selv om sidstnævnte ikke er ordentlig gennemført alle steder i landet, og på det individuelle plan har mange kvinder fået en selvbevidsthed, der har medført, at de ikke finder sig i ting, som de tidligere har måttet finde sig i.

Men tilbage til den oprindelige gruppe. På et tidspunkt fandt vi ud af, at det ikke var særlig frugtbart for os dels at være sådan en stor gruppe og dels at være den slags mennesker sammen i den samme gruppe. På det tidspunkt kunne man osse sige, at vores funktion som en gruppe, der skulle sætte nogle ting i gang i folks hoveder rundt omkring i landet var udtømt. Der var sat ting igang; mange kvinder var begyndt at lave sludregrupper og arbejdsgrupper, og der blev holdt fællesmøder en gang om ugen inde i Huset. På det tidspunkt syntes jeg, at det rigtigste var, at vi opløste os som gruppe, for ellers ville man måske betragte os som en supergruppe, bare fordi vi tilfældigvis var de første, og hvor var vi så henne? Meningen var jo at skabe en antiautoritær, decentraliseret bevægelse og i hvert fald ikke være med til at give pressen nogen som helst mulighed for at udnævne nogen til stjerneødstromper, hvad de jo var helt vilde med. De kan slet ikke klare det der med, at der ikke er nogle „ledere“, der udtaler sig på en hel masse menneskers vegne. Vi opløste os altså; jeg kom i en gruppe med de tre piger, jeg følte mig mest på bølgelængde med; senere kom der endnu en pige, og endnu senere gik en af de tre første ud. Ud af

den anden gruppe, der blev dannet, skilte tre piger sig ud, som senere lavede det legendariske kusse-mosekollektiv, som en overgang flippede ud i at knuse mandsegoer. De øvrige piger i den anden gruppe gik så vidt jeg ved enten ind i andre grupper eller fungerede individuelt som rødstrømper.

Efter den første hektiske rødstrømpefase følte jeg trang til at få alle de nye ting til at synke til bunds og på en eller anden måde finde ud af, hvordan jeg kunne arrangere mit liv, så jeg følte, der var overensstemmelse mellem teori og praksis. I vores gruppe blev vi enige om, at det rigtigste for os hver især var, at vi dannede et kollektiv sammen. Vi snakkede en hel del om, hvorvidt vi skulle lave et kvindekollektiv eller et blandet. Det endte med, at vi lavede et blandet, fordi vi syntes, at det ville være en større udfordring i hverdagen at forsøge at løse kønsrolleproblemer i forhold til mændene end at lukke os om os selv og måske blive mere og mere paranoide overfor det mandsselskab, der omgav os. Vi fik fat i tre mænd, og i april 71 rykkede vi allesammen ind i en enorm lejlighed ude på Frederiksborg.

I begyndelsen, da det var nyt og spændende, gik det faktisk ganske godt, men efterhånden begyndte problemerne at melde sig, dels i form af et uheldigt trekant-drama, og dels i form af at gruppen ikke kunne hjælpe folk med deres individuelle problemer. Så var der osse noget med, at nogle blev aggressive på nogle andre og i perioder overhovedet ikke kunne snuppe en eller nogle personer. Der var tit en ret dårlig stemning. Vi fik så vidt jeg husker ikke løst andre kønsrolleproblemer end det med opvask, madlavning og rengøring. I kvindegruppen havde vi det ikke desto mindre lad tvillern meget godt sammen; det var nok os, der var de stærkeste og dermed osse os, der som regel definerede situationen. Mændene udgjorde ikke en gruppe; de flagede lidt mere hjælpeløst omkring. Jeg var faktisk ikke, at de havde det særlig mor-